

از رنجی که می بریم

از رنجی که می بریم

فرنگیس آلمال

بسم الله الرحمن الرحيم

این پژوهش حاصل چند تحقیق در حوزه های مختلف علوم اجتماعی است. بخشی از این پژوهش به روش تحقیقات میدانی انجام شده و مسائل و مشکلات حدود 100 نفر از تازه مسلمانان در نقاط مختلف دنیا (کانادا، سوئد، مالزی، سنگاپور، آمریکا، فرانسه و آلمان) را مورد بررسی قرار داده است. بخش دیگر پژوهش با توجه به اسناد و تحقیقات رسانه ای موجود در مراکز تحقیقاتی تدوین شده و پیامدهای معرفی این قبیل افراد در بین مخاطبان و جوانان مسلمان را بررسی می کند. در ضمن بررسی جنبه های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی - اجتماعی مشکلات زندگی تازه مسلمانان، در صدد دستیابی به راهکارهای اجرایی برای کاهش این مشکلات با کمک سایر مسلمانان است.

اهمیت مسأله: بررسی وضعیت تازه مسلمانان در جوامع غیر اسلامی موضوع مهمی است که به نظر می رسد توجه کافی نسبت به آن مبذول نشده است.

هر تازه مسلمان سد محکمی در مقابل فعالیتهای تبشیری و جلوه ای از حقانیت دین مبین اسلام است. وجود این قبیل افراد دعوتی از سایرین برای گرایش به اسلام است زیرا هر يك از آنان به دلیلی خاص اسلام را برگزیده و راهنمای زندگی خود قرار داده است. فرآیند جامعه پذیری و اجتماعی شدن در يك جامعه غیر اسلامی و زندگی در شرایط مختلف فرهنگی و نهادهای خانوادگی، آموزشی و اقتصادی و سیاسی غیر اسلامی سبب آشنایی و همبستگی افراد جامعه با فرهنگ حاکم می شود. هنگامی که فردی به دین اسلام مشرف می شود با مشکلات متعددی روبرو است. برخی از این مشکلات جنبه فردی و اغلب آن جنبه اجتماعی دارد. کاهش و رفع این مشکلات به طور قطع و یقین با جوامع اسلامی و اقلیتهای مسلمان در جوامع غیر اسلامی ارتباط پیدا می کند. حتی کمک به حل مسائل فردی این گروه سبب افزایش کارآیی آنان در غلبه بر مشکلات اجتماعی و ایجاد حس تعلق و همبستگی با جامعه اسلامی است.

حجم وسیع و غیر قابل تصور تبلیغات رسانه ای بر علیه اسلام و مسلمانان با هدف مخدوش کردن چهره اسلام و همسویی این تبلیغات با اهداف امپریالیستی و تهاجم فرهنگی به همراه مالکیت این رسانه ها که اغلب در اختیار غیر مسلمانان – اگر نگوئیم دشمنان اسلام – قرار دارد زمینه فعالیت تبلیغات رسانه ای مسلمانان را به حداقل نزدیک به صفر رسانده است.

در يك چنین فضای فرهنگی – تبلیغی است که فردی مسلمان می شود و به آن افتخار می کند. همین امر سبب بیداری مسلمانان از خواب غفلتی چند قرنی می شود که چرا از میراث گرانقدر خود غافل شده اند. معرفی و پذیرش این افراد به جامعه اسلامی و مسلمانان هم سبب دلگرمی تازه مسلمانان است و هم باعث اعتماد به نفس جوانان مسلمان نسبت به باورها و عقاید و اصول و هنجارهای اسلامی و خود آگاهی فرهنگی آنان می شود. خود آگاهی که زمینه ساز احیای فرهنگ و تمدن اسلامی در قرن آینده خواهد بود. انشاءا...

تعریف تازه مسلمان

تازه مسلمان کیست؟ آیا کسی است که چند روز یا چند ماه یا چند سال پیش مسلمان شده است؟ آیا کسی است که مسلمان بوده ولی اخیراً نسبت به آن خودآگاهی پیدا کرده؟ آیا هر کسی که تشریف پیدا می کند تازه مسلمان است؟ آیا کسی که در کشور غیر اسلامی مسلمان می شود تازه مسلمان است؟ باید توجه داشت که زمان و مکان در ویژگی «تازه مسلمان» نقش تعیین کننده ای ندارد. تازگی و کهنگی دو مفهوم زمان مند هستند که در تعریف واژه مورد نظر تأثیر ندارند. سرزمین اسلامی و غیر اسلامی نیز نکته مهمی در تعریف واژه فوق الذکر نیستند. یعنی مکان زندگی «تازه مسلمان» نیز نقش حساسی در ایجاد این ویژگی ندارد.

«تازه مسلمان» کسی است که بر اثر دلایل و شرایط ویژه به دین اسلام مشرف می شود، اصول اعتقادی و ارزشی و مناسک و اعمال و هنجارهای فردی و جمعی آن را می پذیرد و به احکام کلی و عملی اسلام پای بندی نشان می دهد.

چه بسا تازه مسلمانانی که در سرزمین های اسلامی با اسلام و شیوه زندگی مسلمانان آشنا می شوند و به دلیل درک تفاوت های ماهوی و فرهنگی این دو نوع شیوه زندگی به دین اسلام مشرف شده اند و چه بسیار کسانی که در سرزمین های غیر اسلامی با مشاهده پای بندی مسلمانان به اصول اعتقادی و عملی خود حقانیت دین اسلام را می پذیرند و به آن مشرف می شوند. برخی نیز با توجه به مخالفت های قدرتهای جهانی با اسلام و مسلمین نسبت به آنها حساس شده اند و با پی گیری و مطالعه به حقانیت این دین پی برده و مسلمان می شوند. گروهی نیز در جستجوی فطرت خود و به دلیل پای بندی نسبت به دین و خداوند، وقتی دین اسلام را شناخته اند به آن گرایش یافته اند.

تحقیق در تحلیل محتوای برنامه های مربوط به «تازه مسلمان» [1]، نشان می دهد که احساس نیاز به بازگشت به فطرت پاک انسانی، تحقیق و پژوهش درباره اسلام، اعتقاد به خداوند و وحدانیت پروردگار و مطابقت دین اسلام با نیازهای انسانی از مهمترین دلایل تشریف یافتگان به اسلام بوده است [2].

از افرادی که از کشورهای غیر اسلامی برای کار و مأموریت شغلی خود در کشورهای اسلامی زندگی کرده اند گروهی پس از مدتی که با محیط آشنا شده اند به تفاوت اسلام مورد تفسیر رسانه های غربی و وسایل ارتباط جمعی، با اسلام و زندگی واقعی مسلمانان پی برده اند و پس از مطالعه و تحقیق به دین اسلام مشرف شده اند. این گروه اکثراً ناچار می شوند پس از پایان مأموریت شغلی خود و لزوم مسافرت بین شغل و دین ناچار به انتخاب شده اند و دین خود را ترجیح داده و شغل را رها کنند و در جستجوی کار جدید و زندگی تازه در بین مسلمانان بر می آیند.

تحلیل محتوای صحبت های تازه مسلمانان نشان می دهد که تفاوت معنی داری بین جنسیت و احساس آرامش وجود دارد. به این معنا که زنانی که به اسلام مشرف شده اند به دنبال آرامش روحی و روانی و عملی خود بوده اند و این امنیت را در اسلام یافته اند.

این مطالب برای بررسی حدود تعریف «تازه مسلمان» و ویژگی های آنها ضروری بود. این تازه مسلمانان بطور حتم در خلاء و انزوا زندگی نکرده اند بلکه در شرایط فرهنگی و اجتماعی و... رشد یافته اند که این شرایط از لحاظ تصویری که از اسلام داشته اند بررسی می شود.

فضای عمومی

تازه مسلمانان اغلب در محیط های غیر اسلامی پرورش یافته اند و از لحاظ خانوادگی، مدرسه و آموزش،

دوستان و همسالان و محیط کار در گروه‌هایی زندگی کرده و رشد یافته اند که اسلام در تعیین شیوه زندگی فردی و اجتماعی تأثیر و نقش تعیین کننده ای نداشته است.

اکثر آنها در اخبار و برنامه های مختلف وسایل ارتباط جمعی با نوعی واگرایی نسبت به اسلام روبرو بوده اند و در اغلب موارد مخاطبان مستقیم و غیر مستقیم این برنامه بوده اند.

حتی در کتابهای درسی خود نیز با مطالب ضد اسلامی آشنا شده و به نام علم آن را فرامی گیرند. در چنین فضای عمومی است که لطف الهی شامل حال آنان شده و هر يك بنا به دلایلی به دین اسلام مشرف شده اند ([3]).

تشریف این افراد به دین اسلام تابع دو عامل عمده بوده است:

1 – میزان آشنایی با زندگی به شیوه اسلامی و مسلمانی به ویژه موارد صفا و صمیمیت و حالت برادری بین مسلمانان، انجام مناسک روزانه و هفتگی و سالانه به طور منظم، رعایت شئون خانوادگی در بین مسلمانان و شنیدن آیات قرآنی و درک معانی آن در گرایش غیر مسلمانان به اسلام بسیار مهم بوده است.

2 – میزان آگاهی آنان نسبت به اصول و عقاید اسلامی که در این زمینه باید اذعان نمود انتشار کتب و نشریات و نرم افزارهای کامپیوتری جهت رفع اتهامات علیه اسلام و مسلمانان به شیوه مستدل و منطقی کمک بسیار مؤثری است و در اغلب موارد در این زمینه ها متأسفانه کمبود شدیدی وجود دارد.

با توجه به مجموع عوامل فوق الذکر فرد «تازه مسلمان» با چند نوع مشکل اساسی روبروست.

الف) در سطح اجتماعی

زمانی که همه وسایل ارتباط جمعی در راستای فرهنگ حاکم و اکثریت است، سلطه فرهنگی این رسانه ها راهی بر مطرح شدن اقلیت مسلمانان باقی نمی گذارد. تازه مسلمانی که تا پیش از این جزو اکثریت جامعه بود و مشکل اقلیت را درک نکرده بود، اینک با پذیرش دین تازه خود را هدف تصویرسازی منفی این رسانه ها می یابد، تصویر منفی ای که در آن اسلام و مسلمانان به عنوان منادیان خشونت و حامیان تروریسم خط ثابت برنامه سازی است، حجم وسیع این برنامه ها یک تصویر قالبی منفی در اذهان عمومی ایجاد می کند که مخاطبان با همین تصویر قالبی با مسلمانان روبرو می شوند.

«عقیده قالبی» [4]، بیانگر قضاوتی ساده شده، بررسی نشده و نادرست در مورد گروه و یا وقایع است که بدون تعمق پذیرفته می شود. اشخاص به اتکای تصویر و عقیده قالبی به طبقه بندی و تشریح و موضعگیری نسبت به افراد یا ویژگیهایی می پردازند که ثابت نشده است. عقیده قالبی پیش فرض عاطفی است که به وسیله آن برخی جماعتها و گروهها و رویدادها بدون بررسی، مورد ارزیابی قرار می گیرند. وسایل ارتباط جمعی با استفاده از فنون روان شناختی موجب «اقناع نهانی» [5]، مخاطبان شده و «عقیده قالبی» را در ذهن آنان شکل می دهند. محور ساخت برنامه های رسانه ای اعم از تنظیم اخبار، گزارشها، فیلمها و... با تمرکز بر تحقیر و توهین مسلمانان سبب شکل گیری عقیده قالبی و تصویر منفی از مسلمانان و اسلام در اذهان عمومی و مخاطبان رسانه ها شده و زندگی روزمره اقلیت مسلمان در کشورهای غیر اسلامی را تحت تأثیر این تصویر قالبی قرار داده است. تازه مسلمانان به محض آشکار کردن ایمان با این تصویر قالبی از خود روبرو می شوند و خود را در اقلیت می یابند. در جوامع غیر اسلامی «اقلیت» [6]، زیر جامعه ای است جزیی که ویژگی آن شیوه خاص گذارن زندگی است و همین امر موجب تمایز و نوعی تجزی آن از مجموعه کلی است. اقلیتها به جهت نژاد، زبان، دین و یا نوع زندگی و فرهنگ متمایزشان از بقیه مردم، به صورت جماعتی خاص تکوین می یابند با پیوندهای عاطفی و فرابتهای بین

افراد گروه اقلیت (حتی اگر پراکنده باشند) مرتبط می شوند. از این به بعد تازه مسلمانی که جزو اقلیت شده در معرض عقاید و تصورات قالبی قرار گرفته که برای اصلاح این قضاوت‌های نادرست سعی می کند. به این ترتیب تازه مسلمانان مهمترین عناصر در اثبات نادرستی تصاویر و عقاید قالبی نسبت به اسلام و مسلمین هستند. کمک به این افراد و متشکل کردن آنان در ارتباطات پیوسته و هماهنگ در جوامع غیر اسلامی نقش مهمی در بهبود شرایط اجتماعی اقلیتهای مسلمان دارد.

علیرغم مشکلات اجتماعی تازه مسلمانان آنها برای پیوستن به اقلیتهای اسلامی نیز به معضلاتی مبتلا می شوند. اکثر تازه مسلمانان آشنایی با يك مسلمان را دلیل تغییر خود دانسته اند. ارتباط رودررو و فردی بسیار مؤثر بوده و این ظرفیت را دارد تا عقاید قالبی را به مرور خنثی کند.

معمولاً مسلمانانی که به نوعی با یکی از تشکلهای نژادی و دینی ارتباط مستمر دارند نسبت به مسلمانان بدون ارتباط مستمر با این تشکلهای، نقش مؤثرتری در جذب تازه مسلمانان دارند. مشکل يك تازه مسلمان زمانی آشکار می شود که وارد این تشکلهای شده و با تفاوت‌های فرهنگی، نژادی، قومی و فرقه ای آشنا می شود. به طور مثال اگر تازه مسلمانانی از طریق چینی‌های مسلمان، اسلام آورده باشد همیشه نسبت به مالایی‌های مسلمان پیش فرض نادرستی درباره برتری قومی پیدا می کند و یا اگر تازه مسلمانانی وارد مسجد بنگالی‌ها شود پیش فرض نادرستی نسبت به مساجد هندی می یابد. این نوع برتری طلبی قومی در محدوده اسلام محصول دوره جدید است که استعمار با این حربه موفق به ایجاد تفرقه در بین مسلمانان شد. در طول دوره درخشان فرهنگ و تمدن اسلامی، مسلمانان مختلف از اقصی نقاط محدوده آن به سایر نقاط سفر کرده و هیچگاه احساس غربت و دلتنگی نداشته اند زیرا خود را در بین همدینان می یافته اند و تنوع و نژاد و قومیت صرفاً «لتعارفوا» - و نه نشانه برتری و تمایز - بوده است. همه سفر نامه های مربوط به آن دوره مبین این مطلب است. این مشکل تازه مسلمان در جوامع غیر اسلامی فکر ایجاد تشکلهای قوم مدارانه را در وی ترغیب کرده و آن را امری عادی نشان می دهد. به این مفهوم که حالا که همه نژادها برای خود مسجد و مکانی دارند ما هم باید برای خود يك مسجد انگلیسی یا فرانسوی یا ... درست کنیم تا بتوانیم مسلمان اروپایی و با آداب و رسوم فرهنگی خود باشیم. این تفکر يك جنبه مثبت دارد و آن شکل گیری هویت اسلامی - اروپایی در آن مناطق است ولی عیب عمده آن دامن زدن به برتری جویی قومی تحت لوای اسلام است. مهمترین و مناسبترین راهکار عملی برای استراتژی حفظ هویت

اسلامی اقوام مختلف مسلمان، کاهش جنبه های نژادی، قومی و فرقه ای تشکلهای مختلف اسلامی و افزایش و تأکید بر جنبه های عام زندگی مسلمانان است.

مشکلات شخصی و خانوادگی

فرد تازه مسلمان درمی یابد که باید تمامی خلق و خو و عادات فرهنگی را که با آن بزرگ شده، رها کند و فرهنگ اسلامی و مسلمانی را جایگزین سازد. باید توجه داشت که این امر به مرور زمان امکان پذیر است و نمی توان از فرد تازه مسلمان توقع داشت که همانند يك مسلمان که با آداب و احکام اسلامی به مرور ایام و از آغاز طفولیت آشنا شده، رفتار کند.

فرد تازه مسلمان در زمینه مسائل خانوادگی نیز دچار مشکلات جدی است. اگر مجرد باشد فرهنگ اسلامی او با فرهنگ خانواده اش در تعارض قرار می گیرد و غالباً در خانواده روند مخالفت، تمسخر و انزوا را طی می کند و در بسیاری موارد از خانه طرد می شود. این مشکل برای دختران و زنان تازه مسلمان بسیار حاد است.

فرد تازه مسلمان اگر متأهل باشد زندگی خانوادگی او دچار بحران شده و فرد ناچار است - در صورت عدم تغییر عقیده همسر - از او جدا شده و فرهنگ اسلامی خود را حفظ کند. در این صورت مشکلات ناشی از سرپرستی فرزندان نیز مزید بر علت می شود و مسائل حقوقی به دنبال داد. در مواقعی که تازه مسلمان جنسیت زن داشته باشد مشکل حاد است. زیرا تنهایی برای دختر و زن تازه مسلمان هم مشکلات مالی و اقتصادی و هم مسائل روحی و روانی و کاهش ارتباطات شخصی را به همراه می آورد.

به لحاظ سیاسی تازه مسلمانان مشکلات خاص خود را دارند. مواقعی هست که دین تازه زندگی تازه مسلمانان را به خطر می اندازد در این صورت هیچ نهادی در هیچ کشوری از آنان حمایت نمی کند. نمونه آن فرزند رئیس يك قبیله آفریقایی به دین اسلام می گردد و پس از فوت پدر از او می خواهند که رئیس قبیله شود و آداب آبا و اجدادی را حفظ کند. (از جمله این آداب جادوگری و قربانی کردن حیوانات و آشامیدن خون آنهاست) هنگامی که او می گوید اعتقادی به این رسوم ندارد و مسلمان است، از جانب بزرگان و جادوگر قبیله تهدید به قتل می شود. ولی هم حکومت ملی و هم سازمان ملل در پاسخ به درخواست حمایت او، می گویند که این مشکل شخصی است و ما نمی توانیم اقدامی انجام دهیم. یعنی فرد تازه مسلمان هیچ نهاد حمایت کننده ای نمی یابد و در صورت زنده ماندن ناچار به مهاجرت از سرزمین و موطن خود می شود.

در مواقعی نیز فشارهای سیاسی سبب تضییع حقوق تازه مسلمانان می شود و فرد اگر از به کارگیری قوانین و امکانات برای احقاق حقوق خود دست برندارد فشارهای سیاسی و محدودیتهای مختلف آشکار و نهان بر او کاهش نمی یابد. یکی از حقوق دانان تازه مسلمان کانادایی از موارد عدیده ای در نقاط مختلف دنیا بحث می کند که چگونه افراد تازه مسلمان مشکلات سیاسی و حقوقی پیدا می کنند و اتهام های مختلفی را باید پاسخگو باشند.

شرایط فعلی جهان و شکل گیری زمینه های جدید در عرصه حقوق عمومی و حقوق بین المللی مانند حقوق بشر دوستانه و مبارزه با تروریسم و تصویب روزافزون کنوانسیونهای بین المللی در این قبیل موارد، نیاز به تأسیس يك نهاد اسلامی حقوق بین الملل را اجتناب ناپذیر کرده است. شکل گیری نهادی با ماهیت فراملیتی و حقوق اسلامی می تواند کمک مؤثری در این زمینه باشد.

حمایت چنین نهادی از تازه مسلمانان در حل مشکلاتشان مؤثر خواهد بود. بخش مهمی از مشکلات سیاسی تازه مسلمانان ناشی از عدم آشنایی اقلیتهای مسلمان برای نفوذ در محیط پیرامونی خویش است.

در اغلب موارد از نقطه نظر سیاسی اقلیتها می توانند مسائل حادی را به وجود آورند. چنانچه اقلیتهای اسلامی خود را از اقلیتهای ملی بدانند دولت ناچار است حقوقی برای آنان قایل شود و حمایت از آنان را بر عهده گیرد. اگر اقلیتهای اسلامی فعال باشند می تواند دینفوذ باشند. فعال بودن اقلیتها تابعی از وجود عناصر فعال، عوامل پویا، سازماندهی متمرکز و رهبران موجد حرکت و روشنفکران معترض است.

افراد تازه مسلمان به دلیل عدم تشکل سیاسی در زمینه مسائل سیاسی و احقاق حقوق شهروندی مسلمانان در جوامع غیر اسلامی نقش فعالی ندارند. ولی در بعضی از کشورهای غیر اسلامی يك مرکز قوی تشکیلاتی سبب تأثیرگذاری در سیاست و فعالیتهای انتخاباتی می شود مانند تشکلهای مسلمانان در انگلیس، هند و... این اقلیتها می توانند با ائتلاف و یا وحدت بین چند حزب در سیاست تأثیر گذاشته و نمایندگان حامی منافع خود را وارد مراکز تصمیم گیری سیاسی کنند([7]).

روند فعالیتهای سیاسی در آینده با وجود احزاب و سازمانهای غیر دولتی به عنوان گروههای ذی نفوذ روز به روز بیشتر و گسترده می شود. این گروهها در همه جوامع جدید دارای کارکردهای مهم سیاسی هستند. هر جا اقتدار سیاسی با ثباتی وجود داشته باشد گروههای دینفوذ وسیله سودمندی هستند تا به کمک آن افراد خواستها یا شکایتهای خاص و مورد نظر خود را بشناسانند. در جاهایی که اقتدار سیاسی ضعیف باشد گروههای دینفوذ قدرت بیشتری برای اعمال خواستها و نظرات خود خواهند داشت([8]).

بنابراین وجود تشکلهای و سازمانهای غیر دولتی اسلامی يك ضرورت اجتناب ناپذیر قرن آینده است تا از طریق آن مسلمانان در جوامع غیر اسلامی بتوانند به حیات فعال خود ادامه دهند.

در محیط آموزشی فرد تازه مسلمان براساس رده سنی و تحصیلاتی خود با فرهنگ اکثریت تعارض پیدا می کند. طرد دختران دانش آموز مسلمان و محبه به موضوع ثابت تبلیغات رسانه های غربی بر علیه مسلمانان تبدیل شده است. در اکثر موارد دانش آموزان ناچار به ترك محل تحصیل و تغییر آن و پی گیری آموزش خانگی هستند. طبیعی است که سطح کیفیت و کمیت آموزش خانگی با محیط آموزشی تفاوت دارد و تابعی از امکانات خانواده برای تأمین سطح مطلوب آموزش است. ضمن آنکه امکان ادامه تحصیل این افراد در مقاطع بالاتر تحصیلی نیز مشکل می شود.

در صورت عدم تعارض جدی امکان دارد ادامه تحصیل در بسیاری از رشته ها برای دختران مسلمان مشکل است - اگر رشته انتخابی جزو رشته های استراتژیک مثل ژنتیک انسانی باشد که ممنوع است - زیرا برنامه های ورزشی مانند شنای اجباری مختلط در تعارض با فرهنگ اسلامی قرار می گیرد و دختران مسلمان برای ادامه تحصیل محدود به رشته های معدودی می شوند. در شمالی ترین نقطه کانادا در شهری نزدیک آبشار نیاگارا مادر و دختر مسلمان در انزوای کامل زندگی می کنند و زن ناچار به ترك شغل و دختر ترك محل تحصیل شده است آنها آموزش خانگی را جایگزین زندگی اجتماعی کرده و خانه آنان دژ محکمی است که آنها را از گزند فرهنگ اکثریت حاکم مصون کرده است.

در مقاطع تحصیلی دانشگاهی تازه مسلمانان مجاز به تحقیق در مورد ابهام زدایی از موارد اتهام نسبت به اسلام و مسلمانان نیستند و با موضوعات تحقیقاتی آنان مخالفت می شود. نمونه بارز آقای ملك شهید از اهالی کانادا است که حتی مقالات علمی او امکان چاپ و نشر نمی یابند، آقای گارودی و مشکلات ایشان نیاز به بازگویی ندارد. بخش مهم این تحریفهای علمی در زمینه تاریخ، جغرافی، اجتماعی، دین شناسی است.

افراد تازه مسلمان و اقلیتهای اسلامی ناچارند حتی محتوای ضد اسلامی برخی دروس را نیز حفظ کرده و

امتحان دهند و از این لحاظ نیز حقوق آنان تضییع می شود.

مشکل آموزشی مهم دیگر آموزش مسائل جنسی در مدارس است. فرزندان تازه مسلمانان معمولاً با این دروس مشکل دارند و ناچار هم هستند که به عنوان واحد درسی آن را بگذارند. مشکل عمده اقلیتهای مسلمان در تعلیم و تربیت فرزندان نشان نمود پیدا می کند. آموزش مسائل مستهجن به نام آموزش مسائل جنسی در تعارض بنیانی با آموزه های دینی و اسلامی است. در صورتی که والدین از حضور فرزندان نشان در این گونه کلاسها ممانعت کنند با پی گیریهای معلم و مدرسه مواجه می شوند و اگر ممانعت نکنند فرزندان نشان از فرهنگ اسلامی دور می شوند. لذا سرمایه گذاری معنوی و مادی برای حفظ نسلهای مسلمانان در همه کشورهایی که اقلیت های مسلمان زندگی می کنند، ضرورتی اجتناب ناپذیر است.

مشکلات در بین دوستان وهمسالان

در اغلب موارد تازه مسلمانان از طرد دوستان و همسالان خود مورد استهزاء و تمسخر و گاهی اذیت و آزار قرار میگیرند. (گزارشهای مربوط به نژادپرستی در بخش جرایم اجتماعی قرار میگیرد). فرهنگ حاکم در این جوامع با آداب و زندگی مسلمانان در تعارض است مانند نخوردن گوشت خوک و یا مشروبات الکلی، فرد تازه مسلمان به ویژه در اوایل گرایش به اسلام در صورت حفظ اسلام و ایمان ناچار به تحمل انزوای فرهنگی است. بهترین چاره کار در این موارد گسترش ارتباطات با مسلمانان است آنهم در صورتی امکان پذیر است که مسلمانان ساکن در منطقه مقید به زندگی براساس آداب مسلمانان باشند. در غیر این صورت شاید تا کیلومترها راه فاصله باید طی شود تا در شهری دورافتاده مسلمانان یافت شود که همدم و مونس تنهایی تازه مسلمان گردد.

تازه مسلمانان و اقلیتهای اسلامی به ویژه دختران به علت محدودیتهای حضور در اجتماع به شدت منزوی شده و دوستان خود را از دست می دهند. آنها در هیچ مهمانی با همسالان خود مشارکت ندارند و به مراکز تفریحی نمی روند... تنها دلخوشی آنان به خواندن قرآن و رفتن به مراکز اسلامی است. گسترش و تقویت

و فعال کردن این مراکز سبب حفظ تازہ مسلمانان از گزند فرهنگ غیر اسلامی است. برگزاری نماز جماعت و جمعہ و تفریحات خانوادگی مسلمانان در مکانهای عمومی مانند پارکها و حضور فعال در فضاهای همگانی در اعتماد به نفس اقلیتها بسیار مؤثر است.

مشکلات اقتصادی

تازہ مسلمانان همانند سایر مسلمانان و اقلیتهای اسلامی در جوامع غیر اسلامی در يك نظام اقتصاد سرمایه سالار به دشواری زندگی می کنند. زیرا بسیاری از فعالیتهای مبتنی بر اقتصاد مصرف گرایی (اعم از تولید و توزیع) با ارزشها و هنجارهای اسلامی سازگاری ندارد. به علاوه، تغییرات ساختار تکنولوژیک اقتصاد از دوره صنعتی به دوره فراصنعتی هنوز در بین مسلمانان به طور کافی شناخته نشده است و اقلیتهای مسلمان از آشنایی با تولید و توزیع تکنولوژی هوشمند بازمانده اند. در مواردی که تازہ مسلمانان با ساختار جدید اقتصادی آشنا بوده اند توانسته اند در مراکز پراکنده اطلاع رسانی اسلامی، نقشهای فعالی داشته باشند. ولی اکثر تازہ مسلمان و اقلیتهای مسلمان به بخش خدماتی اقتصاد رانده شده اند. افراد تازہ مسلمان در محیطهای شغلی با مشکلات عدیده ای روبرو هستند. اکثر آنها موفق به طی سلسله مراتب ارتقاء شغلی نمی شوند مگر اینکه فرهنگ غیر رسمی حاکم بر سازمان خویش را بپذیرند و آداب اسلامی را رهاکنند.

این افراد اگر به آداب مسلمانی مقید باشند از طرد همکاران و رؤسای خود مورد ارزیابی های ناروا قرار گرفته و در اغلب موارد ناچار به ترك شغل خود می شوند و پیدا کردن شغل جدید نیز خالی از دردسر نیست زیرا اگر زن باشد با ظاهر مسلمانی پذیرفته نمی شود و اگر مرد باشد شغل مناسب تحصیلات و شأن اجتماعی خود نمی یابد.

وجود تصویر قالبی منفی درباره اقلیتهای مسلمان در بین کارفرمایان نیز مزید بر علت شده و نیروی کار مسلمان را با مشکلات متعددی مواجه می کند. در فشارهای ناشی از خصوصی سازی، بیکاری این گروه از

نیروی کار در اولویت کارفرمایان است و به دلیل عدم وجود تشکلهای مناسب حقوقی و هزینه مالی رسیدگی به این نوع دعاوی معمولاً کارگران اقلیتهای مسلمان نمی توانند احقاق کنند.

یکبار دیگر شرایط عمومی جهان و مجموعه مشکلات و مسائل فوق را در نظر آورده و نگاهی به شور و شوق تازه مسلمانان بیندازید. خلع سلاح مبارزان علیه نظام سرمایه سالاری در جهان را نیز به یاد داشته باشید، آن وقت مجموعه شرایط فوق و مشکلات مسلمانان در يك فضای عمومی چند بعدی قابل طراحی است.

بحران هویت و شرایط جهانی یکسان سازی از خودبیگانگی فرهنگی

شور و شوق رو به گسترش

تازه مسلمانان

خلع سلاح ایدئولوژیک مبارزان بر علیه سرمایه سالاری

به ویژه پس از فروپاشی کمونیسم

زمینه مناسبی برای طرح پارادایم «فرهنگ و تمدن اسلامی آینده» فراهم شده است.

همه مشکلاتی که به عنوان سر فصلهای کنفرانس مطرح شده قابل حل هم زمان نیست و اولویت بندی و طبقه بندی و برنامه ریزی هر يك از مسائل در طی زمان و با واکنشهای فعالانه به لطف خداوند قابل پی گیری است ([9])، آنچه با موضوع بحث «تازه مسلمانان» است به صورت راهکارهای عملی در دو سطح متفاوت کلان و

پیشنهادهای در سطح کلان

1 - تأسیس نهادهای فراملیتی بین کشورهای اسلامی به ویژه نهاد حقوقی.

تأسیس چنین نهادی می تواند هم از تضییع حقوق اقلیتهای مسلمان در جوامع غیر اسلامی جلوگیری کند و هم می تواند افراد تازه مسلمان را از لحاظ حقوقی حمایت کرده و از آنان دفاع کند و در ایجاد زمینه مناسب اصلاح ساختار حقوق بین المللی به نفع مسلمانان پیروان ادیان کمک مؤثری باشد. چنین نهادی در درون حوزه فرهنگ و تمدن اسلامی و کشورهای اسلامی می تواند امکانات مناسبی برای هماهنگی های حقوقی در عرصه های حقوق عمومی و خصوصی را نیز فراهم کند. شکل گیری عرصه حقوقی بشر دوستانه شامل مسلمانان نیز می شود که وجود چنین نهادی کمک بسیار مهمی در رفع تضییع حق تازه مسلمانان است.

ساختار مناسب چنین نهادی می تواند در شکل گیری ساختارهای مشابه در زمینه های اقتصادی و اجتماعی مؤثر باشد و زمینه هماهنگی و وحدت بین مسلمانان را فراهم کند.

2 - تأسیس مرکزی به منظور حمایتهای سیاسی، حقوقی، اقتصادی و فرهنگی از تازه مسلمانان به طوری که مستقلاً به مسائل تازه مسلمانان بپردازد و بانک اطلاعاتی و برنامه های ارتباطی و هماهنگی برای آنان تدارک کند. حفظ ارتباط تازه مسلمانان با جوامع اسلامی مسأله ای است که کاملاً مورد غفلت قرار گرفته است و معلوم نیست وجوه شرعی مربوط به تألیف قلوب در کجا صرف می شود؟ هم اینک برخی تشکیلات و سازمانها به طور محدود و پراکنده برخی حمایتهای تبلیغی و آموزشی و اقتصادی را از تازه مسلمانانی که به آنها مراجعه کنند، به عمل می آورند. تأسیس چنین مرکزی زیر نظر يك نهاد مرجع مانند

دارالتقریب و سازمان کنفرانس اسلامی و... به ایجاد هماهنگی در این زمینه کمک می کند.

3 - ایجاد دفتری برای هماهنگی بین تشکیلات اقلیتهای اسلامی به منظور بهبود ارتباطات درونی و بیرونی این اقلیتها و کاهش تنشهای قومی و نژادی و فرقه ای.

4 - تأسیس مرکزی مستقل با سازماندهی مشخص با هدف تأسیس و گسترش مدارس اسلامی در کشورهای غیر اسلامی به منظور کاهش مشکلات تربیتی و آموزشی اقلیتهای مسلمان، تجربیات موجود نشان می دهد که حتی پیروان سایر ادیان به علت محیط سالم این مدارس بچه های خود را به آنجا می فرستند و این نکته بسیار مثبتی است که از آن استفاده نمی شود. تأسیس مدارس اسلامی زنجیره ای و نظارت یک شورای فراملیتی برای سازماندهی و ایجاد هماهنگی علمی و آموزشی و تربیتی در این مدارس، زمینه بسیار مناسبی برای پایگاه آینده اسلام خواهد بود.

پیشنهادات در سطح خرد

(الف) بیان دلایل تاریخی و سیاسی مخالف با مسلمانان در قالب مقالات و کتب مستدل و منطقی.

(ب) معرفی و تبیین کلیات اصول و عقاید اسلامی با توجه بر محوریت قرآن کریم و میزان آگاهی و سواد مخاطبان که در اغلب موارد در سطح بالایی از علم و آگاهی قرار دارند.

(پ) توجه به مسائل و مشکلات زنان به طور اعم در زمینه اقلیتهای مسلمان و تازه مسلمانان و کشورهای اسلامی با توجه به تبلیغات سوء مخالفان اسلام در مورد جایگاه زنان در اسلام (کنوانسیون رفع تبعیض از زنان از این نمونه است که تحت عنوان حقوق بشر دوستانه هر دادگاه غیر اسلامی می تواند به شکایت

زنان رسیدگی کرده و آنان را از عالم اسلامی جدا کند).

ت) تشویق مسلمانان در برنامه های سالانه برای گسترش ارتباط چهره به چهره با علاقمندان به اسلام (برای مقابله با فعالیتهای تبشیری و تصورات و عقاید قالبی رسانه های جمعی).

ث) تشویق فیلمسازی و برنامه سازی رسانه های ارتباط جمعی با هدف معرفی تازه مسلمانان و توزیع آن در سطح کشورهای اسلامی و تشکلهای اقلیتهای مسلمان در کشورهای غیر اسلامی. (تأثیر این نوع برنامه ها در کشور ایران و مدارس بسیار چشمگیر بوده است). شایان توجه است که پرسیده شود چند فیلم و برنامه در رد فیلم «بدون دخترم هرگز» ساخته شد؟ در حالیکه نویسنده کتاب اصلی این فیلم 4 جایزه بین المللی دریافت کرد و کتاب او به بیش از 40 کشور توزیع شد. خود حدیث مفصلی بخوان از این مجمل.

در پایان یادآور می شود که لطف خداوند امکان هر ناممکنی را فراهم می کند. تلاش و کوشش وظیفه و تکلیف ماست و نتیجه کار نزد خداوند است.

([1]). تحلیل محتوای برنامه تولد دوباره، مرکز تحقیقات صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، 1377.

([2]). بیشتر کاتولیکهایی که به اسلام مشرف شده اند بحث وحدانیت پروردگار را پی گیری کرده اند؛ و اکثر بودایی هایی که به اسلام تشریف حاصل کرده اند بحث انطباق اسلام با نیازهای انسانی را مطرح کرده اند.

[3]. اکثریت قریب به اتفاق مصاحبه شونده‌گان بیان کرده اند که به نوعی مشمول لطف الهی بوده و کمک خداوند در تشریف به اسلام را درک کرده اند.

[4]. بیرو، آلن، فرهنگ علوم اجتماعی، باقر ساروخانی، کیهان، 1370، ص 406.

[5]. همان، ص 219.

[6]. همان، ص 225.

[7]. همان.

[8]. باتومور، تی بی، جامعه شناسی، منصور وکلجاهی، امیر کبیر، 1370، ص 176.

[9]. در دو مقاله اصلاح فرهنگ عمومی تحت عنوان «جابه‌های فرهنگ» و «مسأله شناسی در حوزه فرهنگ» به راهکاری کلی مسأله شناسی و اصلاح فرهنگ مسلمانان در دو شماره از فصلنامه فرهنگ عمومی شماره 1 و شماره 19 - 18 اشاره کرده ام که برای جلوگیری از اطاله کلام، از تکرار آن خودداری می‌شود.